

digna tenebris æternis, vel non indigna communi luce ac usu. Cave eapropter, Mi Lector! mihi facias injuriam, & Tibi & mihi parum honorificam: *vanum* me hic agere voluisse *promissorem*, hiatu inexplebili, & in *Bibliotheca latente & promissa* tantum, olim hæc quoque mea locum esse repertura. Polliceor sancte & in me prorsus recipio, me quidem meo non defuturum officio, si nec alii deficiant *benevolo suo arbitrio*, & *Bibliopolarum* inprimis *aura lenior* & æquior meo adspiret labori. Itaque non *mea me limitabit* propria voluntas mutabilis, aut vituperabilis negligentia, aut plena formidinis diffidentia: cum, quæ semel me excitavit officii ratio, rei que ipsius visa necessitas, ac sperata utilitas, nunquam non *pari pondere* mentem meam *inclinatura* sint: nisi a sententia vel *invitum* retardet dignæ occasionis penuria, vel *melius informatum* de hoc vel illo capite, prorsus abstractat veneranda mihi *Doctiorum Virorum* publicata dissensio. Utere ergo Tua libertate, Lector benevole & æquanime! lege, judica, commenda, promove, si *velis*: sin *nolis*, abjice, redargue, indigna hæc mea pronuncia, & quovis modo remorare. Sic vero bene vale, literisque bonis fave.

I. Libelli X. pro *data occasione citius* edendi,
& ex Manuscripto ad prelum aptandi.

I. **S**yllabus XXX. *Observationum Miscellanearum*, ad illustrationem Ideæ Generalis Cursus Philologici Orientalis, ejusdemque V. Intervallorum & distinctorum quoque Graduum, ex *trecentis* aliis, exemplorum loco, selectarum.

II. *Dodecas Positionum*, ex *Repetitionibus Hebraicis*, in *utrumque Decalogi Exemplar* Ex. XX. & Devt. V. maxime in *Accentuationem* ejus *duplicem*, olim habitis, excerpta: ubi Tabulæ utriusque & convenientia & discrepantia indicatur, & in quibusdam *Celeb. Lampii* observationes Cl. I. Fasc. I. Bibl. Brem. modeste examinantur: potissimum vero *Compositæ Accentuationis Decalogicæ* origo & fundamentum, antiquitas & autoritas, singu-

singularia & dubia, Patroni & Adversarii, usus denique Philologicus & Theologicus explicantur. Adjungetur *Appendix VII. Locorum Pentateuchi Samaritani*, a Codice Hebræo Authentico male discedentis, contra *Morinum, Cappellum, Clericum & Whistonum*.

III. *Discursus Historico-Critico-Didacticus*, de singularibus Hebraica *Lingua Fatis atque Prærogativis*, summaque ejusdem necessitate & utilitate: in quo illius variæ ætates, periodi ac mutationes designabuntur; Prærogativæ, ex ejus indole sacroque usu derivandæ, adstruentur & vindicabuntur; necessitas atque utilitas, jam a me in *Fure postliminii* assertæ, exemplis hic declarabuntur, pluribusque Eruditorum Testimoniis porro comprobabuntur.

IV. *Conspectus potiorum Veteris Testamenti Aphorismorum Criticorum*, juxta ordinem Collegii Critici, in Hexade Collegiorum a me delineati, formatorum: ut & *Prænotiones* necessariæ de ipso Canone Hebraico, Fundamentali ejus Lingua, Styli Biblici natura, Versionum meliorum origine, autoritate, veterum eruditarum usu & abusu, hodiernarum potiorum nimio ac justo pretio, enumerentur; & *Organa Critica*, tam interna, quam externa in sensu quorundam Scripturæ Locorum investigando exercentur; & *Principia Pseudo-Criticorum* primaria, allatis oraculorum perverse expositorum speciminibus refutantur; & *Merita* tandem *Gniso-Criticorum*, nonnullis etiam exemplis in medium prolatis, synoptice illustrentur.

V. *Padagogium Lingua Hebraica sufficiens*, per XII. *Progymnasmata*, & ad ipsum *sanctioris Idiomatis Templum*, & ad *diversa ejus Atria* manuducens. Monstrabuntur autem N. *Progymnasmata VI. Essentialia*, & J. etiam VI. *Accidentalibus*. N. Inter *Essentialia* est I. *Protheoria Elementorum Fundamentalibus*, quæ totum Lingua accuratius cognoscendæ Artificium docet dependere 1.) a bene observato discrimine & genio Consonantium Literarum, & Gutturalium & Quiescentium, tam Radicalium, quam servilium: 2.) a natura Vocalium magnarum ac parvarum, & vicariæ earum, Schevatis, & hinc derivanda Syllabarum constitutione justa atque mora: 3.) Toni sede ordinaria atque extraordinaria: & 4.) Mutatione punctorum regulari, ex hisce Principiis perscipienter colligenda. II. *Modulus Paradigmaticus*, qui variam nominum, pronominum, verborum & particularum, separatarum atque inseparabilium formam regularem breviter tradit; cum anomala pleraque ad suum reduci que-

ci queant ordinem, ductu Fundamentorum Elementarium. III. *Isagoge Analytica*, quæ faciliorem Ruthæ Libellum Historicum exponere & resolvere doceat exactissime, ad calculos fundamentales pariter atque paradigmaticos omnia revocando, & quorumvis signorum formarumque rationem accurate reddendo. IV. *Enchiridion Syntacticum & Emphasiologicum*, quod potiores contineat Idiotismos, in quibus facillima hæc Lingua, vel ab aliis, potissimum occidentalibus, Dialectis, vel a propria etiam sua analogia perpetua interdum discedat, venustosque pariat Hebraismos, in locis emphaticis obvios. V. *Tabula Accentuatoria*, quæ & profaicæ, & metricæ, & simplicis, & compositæ Accentuationis schemata atque axiomata repræsentet, & in Cap. XXII. 2. Sam. Libri, collato Psalmo XVIII. parallelo, pensiculate exerceat. VI. *Exercitatio Synthetica*, quæ, ad perficienda omnia V. præcedentia Progymnasmata, ex variis Scripturæ Libellis & Capitibus, & elementa, & paradigmata, & analysin, & syntaxin, & accentuationem Hebræophilo reddat quam familiarissima, per repetitionem tractatorum absque punctis, & instituta Styli Hebraici exercitia, propriæque compositionis specimina imitantia. ב.) *Inter Extra - Essentialia* est I. *Epitome Chaldaica*, quæ Capita X. Babylonica, Danielis atque Esræ, juxta formam Grammaticam, ab Hebræa parum recedentem, exponere atque resolvere doceat. II. *Synopsis Lexicographica*, quæ in Scheda, ad instar Cubi Hutteriani disposita, Biblicas radices Hebræo - Chaldæas, inprimis vocabula rariora, ex Leusdenii compendio annotanda, cum locis suis & significatione, laterculis propriis inserat. II. *Rudimentum Poeticum*, quod & sacros V. T. Poetas, Mosen maxime & Jobum atque Davidem, quoad singularem stylum suum, cognoscat & imitetur; & modernam quoque Rhythmicam Poësin, ex Judæis atque Christianis Auctoribus evolvat, Christi que beneficia ejusmodi Carminibus celebrare discat. IV. *Præustus Criticus*, qui Judaicam Vet. Test. Divisionem in Paraschas & Haphtaras, ordinemque Librorum 24. & Masoreticas annotationes circa voces, literas earumque figuras, vocales, & accentus, & versuum numerum in fine quorumvis Librorum, intelligere quoad symbola sua, & dijudicare instruat. V. *Specimen Dialogisticum & Epistolare*, quo pacto & puriore Lingua Hebraica, cum Judæis, de promisso ipsis Messia, ex palmariis Prophetarum Oraculis aliquis colloqui, & instituto etiam cum iisdem, hic vel ibi forsitan convertendis, commercio literario, more *Buxtorffii & Altingii*, Ebraice queat agere. VI. *Prodromus Rabinicus*, qui non modo characterem Judæo - Germanicum iis, qui inter

nos vivunt, usitatum legere tradat, sed ad ipsos etiam faciliores Rabbinos, Michlal Jophi, Kimchium, Aben Efram & Abarbanelem, sine punctis, figura literarum rotunda scribentes, & sæpius haud infeliciter Scripturam explicantes, aditum patefaciat, adjectis frequentioribus eorum signis tachygraphicis, & formulis usitatoribus.

VI. *Lucerna Critica*, extraordinariis Bibliorum Hebraicorum *Scriptionibus*, *Lectionibus*, atque *Annotationibus Masoreticis recens accensa*: in qua I. *diversa & Judæorum & Christianorum judicia* recensentur, & quid singula incommodi habeant, breviter enunciatur. II. *Nova Authoris sententia* indicatur IV. *Canonibus*, ubi *primus* est: singulares istæ *scriptiones*, *lectiones* atque *annotationes* non possunt apte ad eandem *ætatem & originem* referri, sed natales suos probabilissime debent 1.) *Varia Librorum sacrorum Recensio critica*, ab Esra, Collegio magno, Doctoribus sequentibus, inprimis tempore Religionis, post Antiochum restauratæ, viventibus, nec non Magistris Tiberiensibus, forsân & aliis, institutæ: 2.) *Codicum præstantiorum, forte Palestini atque Babylonici*, magnæ alias auctoritatis, *dissensui*, Critico symbolo in bene multis Karjan & Catban dijudicando: 3.) *Receptæ loquendi pronuntiandique consuetudini* in exemplis Pentatevchi נערה Gen. 24, 14. nec non ירושלם 1. Reg. 9, 14. Efr. 4, 8. in temporibus ante & post captivitatem, ut & Danielis דארין Dan. 2, 32. &c. 4.) *Religioni* in nomine Dei יהוה alienis scribendo ac proferendo vocalibus, saltem ætate sequiori: 5.) *Verecundiæ* in vocibus, tandem usu obscœnis, cum aliis consuetudine honestioribus in legendo permutandis: 6.) *Librariorum* erroribus, codices mendose exhibentibus, & nunc voces, nunc literas vel bis, vel plane non scribentibus, vel transponentibus, vel cum similibus permurantibus: & tandem 7.) *Cabbalisticis symbolis, monitisque mysticis, & criticis notis*, in Literis majusculis & minusculis, suspensis, inverlis, vocibus superne punctatis, locis Piska, Tikkun, Ittur aut Sebhîr habentibus &c. E. G. Lev. 13, 33. Deut. 6, 4. Deut. 29, 29. Pl. 27, 13. 1. Sam. 10, 22. 16, 2. 17. *Canon secundus*: Probe dispiciendum est, ad quam harum *Classium* hæc vel ista nota spectet, & quo fundamento probabili? *Can. tertius*: Ad exempla Karjan vechatban præsertim attendendum: quia non habent *numerum* definitum, nec facile determinandum; multa, quæ non sunt, inter ea in codicibus quibusdam leguntur; & jam Keri, jam Ceribh, pro antiquiorum Translationum suffragio & contextus serie præferendum est. *Can. quartus*: Omnia isthæc *extraordinaria*, atque *anomala*, & *singularia*, neque *integritatem codicum*

omni-

omnium, vel Scriptura ipsius ac totius, neque Sensus certitudinem infringunt aut enervant. III. Peculiaris opinio Meritissimi B. Abbatis Hilleri, sub modestum, convictioni tamen congruum vocatur examen, juxta hujus Syllogismi partes, atque ordinem, nostram hypothesein indicatam confirmaturum: Quodcunque systema, 1. nititur fundamento dubio, incommodo & falso; quasi Sopher Esdras sua manu complura descripsisset exemplaria, & primorum Amanuensium scriptionem, tam variis literarum vocumque permutationibus, ex Θεοπνευσια alterasset, omnesque variationes istæ symbolicae, alia dein ætate a Masoretis aut Viris Synagogæ Magnæ sic excogitatae, ad eundem ubique sensum concurrerent: 2. Karjan & Cetibhan modo tractaturum, male huc trahit alias notas criticas eo non spectantes e. g. alphabetum literarum, insolita figura exaratarum, vocumque punctatarum; vel saltem minus recte omittit alias annotationes, magis momentosas & expositione dignas, Piska, Tikkun, Ittur Sopherim & Sebbirin. 3. Regulas ad istam hypothesein salvandam effingit novas longe plurimas, nullam sæpe speciem veritatis habentes, & tum ex ipsis locis varie affectis, tum certe ex Judaica antiquitate merito refutandas. 4. Finem suum primarium, scilicet integritatem Sacri codicis Hebræi, contra Cappellum, Vossium, Waltonum & asseclas eorum vindicandam, hac sua sententia methodoque coacta adeo non assequitur, ut eandem ipsummet potius (dum supra centenas lectiones novas variantes, voces recens inventas & vocalibus inusitatis vestitas, in primis ex literis majusculis & minusculis & suspensis, & punctis extraordinariis derivatas, nec in ullo codice aut antiquo Scripto reperiendas, in gratiam suæ imaginariæ hypotheseos recens excogitavit) inflicto vulnere novo iterum graviter sauciet: 5. in aliis denique, utramque etiam lectionem, & textualem & marginalem, ut genuinam agnoscentibus, nec tamen suam sententiam tam ingeniosa regularum atque exemplorum farragine exornantibus, Polano, Broughtono, Ainswortho, Wasmuthoque jam ab aliis rejectum atque refutatum fuit: illud systema 1. recte censetur lubricum, 2. imperfectum, nunc abundans, nunc deficiens, 3. minus cautum, & per justas sequelas 4. periculosum, & non nisi inconsulto zelo ac pietismo critico, (quasi divino afflatu aliquo inventum esset) ad tertium usque cælum efferendum, ex judicio Wagenseilii, Leibnitii, Heideggeri, Schudrii, Starckii, aliorumque ejus Patronorum: imo potius 5. neque recens effictum, neque dubiis solvendis idoneum, criticaeque indagini solidæ sufficiens, juxta viros mea laude superiores, Pfaffium, Wolfium.

Carpzoviū. Atqui hoc &c. Ergo: Quemadmodum vero sacram Celeb. viri, mihiq³ amicissimi, & suo me etiam Hierophytico destinatione ante B. obitum donantis, memoriam veneror, reliquosque ejus Libros, inprimis Onomasticum Biblicum, toto pectore exosculor, atque ipsum hoc illius Arcanum Kethib & Keri (a quo me alienum esse modo rationibus ostendi) omni laude atque fructu carere neutiquam arbitror: ita pro aqua Critici Senatus libertate, neque manes viri Beati turbabuntur, neque alii in sinistram partem interpretabuntur, quod ab istiusmodi Hypothesi, tantis laborante difficultatibus atque incommodis, justam secessionem facere, post alios in genere quadam contra eam monentes, ego primus publice in Lucerna hac Critica aggressurus sim, omnesque dispositos ante istos quinque medios terminos pluribus publice expositurus, Deo annuente & occasione Bibliopolarum favente. Meam ipsius vero sententiam IV. ipsis potioribus Scriptionibus, Lectionibus atque Annotationibus Masoreticis in classes, antea partem memoratas, digestis confirmaturus, liberæque aliorum Censuræ publicæ ac scrutinio ulteriori subiecturus ero, & solícite una curaturus, ne quid Authentici Textus integritati decedat; ubi mea etiam varia asserta adstructurus ero ex optimis Criticis, Buxtorffis, Cappello, Hottingero, Amama, Walton, Leusdenio, Heideggero, Vitringa, Clerico, Simonio, Glassio, Calovio, Pfeiffero, Reimanno, Cellario, Klemmio, Pfaffio, Michaële, Wolffio, Carpzovioque.

VII. *Synthetica praxis Hebraica, regulis, exemplis, atque subsidiis facilius reddita.* In hac I. collaudabit Methodum Analyticam atque Syntheticam, in linguarum studio universo conjungendam nexu indivulso; maxime autem vulgo neglectarum Compositionum Ebraicarum necessitatem atque utilitatem, tum rationibus confirmabit, tum quibusdam huc spectantibus, Geieri, Buxtorffii, Pfeifferi atque Starckii testimoniis stabiliet. II. subministrabit ob universalem Exemplorum istiusmodi defectum, XXX. Exercitia Hebraici styli, & pericula Imitationum Phraseologiae scripturariae: in quibus tum quaedam Pentatevchi, Prophetarum & Hagiographorum capita, prosaica imitatione, & accentuatione plerumque adjecta, consequetur; tum etiam carmina nonnulla Davidis, Jobi, & Salomonis, stylo biblico Poëtico, & metrica accentuatione adhibita, eadem exprimet sequela; tum etiam Rhythmica quaedam adjiciet exempla; nec non Epistolia nonnulla atque Colloquia subjunget. Porro III. ut expeditam Tironibus istam imitandi viam sistat, Collectanea Hebraica Phraseologica, juxta Titulos Latinos ordine alphabetico digesta addet, ad exemplum Florilegii Hebraici a Joh. Buxtorffio Fil. editi 1648. & instar Speciminis

speciminis Phraeologiae V. T. Hebraicae Joh. Buxtorfii 1717. Francofurti editi, nec non ad modum Starckii Ebraismorum Etymologicorum Lips. 1709. ut Pfeifferi ac Schudtii desiderium non memorem.

II. *Phaenomena Accentuationis Hebraicae distinctius explicata*, & ad XL. singularia Scripturae Loca dilucide applicata, in X. Specialibus vero a Cel. Clerici negligentia & parhermenia studiose vindicata. Ubi I. refutabuntur, qui usum Accentuationis vel Musicum solum esse ajunt, vel Distinctivum solum, atque ita variis dubiis sese extricare nesciunt. II. Quadruplex, & *Grammaticus*, & *Musicus*, & *Hermeneuticus*, & *Rhetoricus* adstruetur, & selectis ex omni Librorum sacrorum genere XL. Locis, ipsa praxi, quoad veritatem & utilitatem suam, plenius declarabitur, & praesertim *Accentuatio extraordinaria*, vel *emphatica* & *affectuosa*, ex quibusdam demonstrabitur. Tandem III. *Decuria Exemplorum*, ex recentioribus Clerici, (qui se nullam Accentuum habuisse rationem profiteretur) egregiis aliis commentariis depromenda, faciet planum, quam licentiosa & infelix sit Accentuationis ignarorum hostium Scripturae explicatio, hoc si vilis habeant adminiculum.

IX. *Pugna Versuum Orientis atque occidentis potiorum, critice composita*: in qua XXV. *dubia Vet. Test. oracula*, ex Metaphraeon, tum Chaldaicae, Graecae & Latinae, ut meliorum antiquarum; tum Judaeo-Germanicae, Belgicae, Anglicae, Junianae atque Schmidianae, ut accuratiorum modernarum collatione, cum Textu Originali, & nervosa nostrate Lutherana concise instituta, nec tamen aliis quoque neglectis, forte hic ibi cum iis comparandis, auspiciato enodantur, quoad incertas suas voces, phrasas, atque in hac vel ista translatione notatas Emphases, ut, si nec reliqua excludantur media critica, eo clarius elucescat *Translationum utilitas* varia, in exegeti curatiore.

X. *Christognosia Antiquaria, sperandam Judaeorum Conversionem magnam promotura*: in qua I. istius Conversionis non modo *probabilitas* & *facilitas*, ex parte Dei promittentis, sed & eandem per media commoda *adjuvandi necessitas*, ex parte hominum, asseratur. II. *Cognitio Messiae* in Vet. Test. *Dictis* clarioribus investigetur, & Judaeis proponatur, propter communem Antiquitatis ipsorum consensum: dum & vera istius *Kabbala* semper etiam ista loca, uti nostrum Nov. Test. ad Christum applicuit, & *Targumim* antiqua ad regem Messiam pari ratione, uti nos in illis respiciunt, & plurima *Rabbinorum* plerorumque & *Talmudistarum* loca, eundem, quoad characteres suos primarios &

scripturarios, describunt ac pollicentur *Messiam*, quem Christiani in suo Jesu Nazareno venerantur. Accedet *judicium de pietate & impietate Exegetica Hug. Grotii*, qui pleraque V. T. oracula de Christo, a nostris literaliter accepta, ad eum sensu tantum mystico, sed a Deo tamen quam maxime etiam intento, in notis suis applicat: ubi & ex quibusdam probabitur locis, mentem ejus non semper penetrasse *B. Calovium*.

II. Tractatuli X. alii, ex *Miscellaneous* accuratius pertexendi, & pro officii gerendi ratione, ac *Bibliopolarum* arbitrio olim vulgandi.

I. **C**ommentatio Philologico-Critico-Exegetica in Psalmum XVIII. collato 2. Sam. C. XXII. in qua 1. *Literalis sensus* investigatur ope *αναλυσεως* Logico-Accentuatoriae, & Etymologico-Syntacticae: 2. *Collatio* instituitur critica *versionum* atque *commentationum* nobiliorum: 3. *Resolutio* accuratior *Exegetica* subjungitur egregiarum 4. *harum Questionum*: α. Utrum Psalmus hic de Christo agat *literaliter*, an vero sensu mystico ad eum spectet? β. Cur *his* legatur scriptum Carmen hoc Evcharisticum, & duplici quidem, cum prosaica, tum metrica Accentuatione propositum, quisve Textus alteri interdum videatur praefertendus? γ. Quanam sit *vera Causa tot variationum*, in Psalmi hujus & hemistichii, & vocibus, & literis, & punctis, & accentibus? Num acu eandem tetigerint *Cappellus, Abarbanel, Buxtorffius, Geierus, Hillerus*, alii? δ. Quae commata, voces, accentus in hoc cantico serupulum interpreti adhuc movere queant, *novaque* videantur *illustratione* donanda? ε. Quem *usum* singularem *Critico* polliceri possit, in arte, & *Grammatica*, ob *ισοδυναμιας* rationem, & *Accentuatoria*, propter duplices eidem Textui subjectos & prosaicos & metricos accentus, & *Masoretica Κριση*, ob *Karjan & Cetibhan* in alterutra scriptione vel praesentiam, vel absentiam, vel praerogativam; tentanda accuratior, adhuc neglecta, *συγκρισις* utriusque paralleli loci? ζ. Quomodo versus plerique ac conceptus Scriptoris sacri ad Christianam *ασκησιμ* nos debeant extimulare, juxta exemplum *Cel. Geieri* atque *Frischii*.

II. *Reliquia Masora sepulta*: h. e. Tractatus *מסכת סופרים* Talmudicis voluminibus adjectus, & de Scribis Librorum sacrorum, eorumque